

ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ:

1. Ο τουρισμός δηλώνει την προσωρινή μετακίνηση των ανθρώπων από τον τόπο διαμονής τους σε άλλους τόπους για μορφωτικούς, ψυχαγωγικούς και ψυχολογικούς λόγους. Κυρίαρχος στόχος, δηλαδή, των περιηγητών υπήρξε η γνώση και οι πνευματικές κατακτήσεις όσων «ορέγονται φύσει του ειδέναι» και κατά δεύτερο λόγο η ανάπαυση, η υγεία, η ψυχαγωγία, η επιθυμία για επίσκεψη ιερών τόπων. Στην εποχή μας, βέβαια, ο τουρισμός έχει κυρίως ψυχαγωγικό χαρακτήρα.

2. Τα ταξίδια και η επίσκεψη ξένων χωρών, η επικοινωνία των ανθρώπων με άλλους ανθρώπους και η γνωριμία με τον πολιτισμό τους, η περιπέτεια και η απόκτηση νέων εμπειριών, ο «πόθος όψεως και θεωρίας της απούσης» κατά το Θουκυδίδη, υπήρξαν πάντοτε εύλογη τάση του ανθρώπου.

ΚΥΡΙΟ ΘΕΜΑ:

1. Μεταβατική παράγραφος:

1. Τη δυνατότητα αυτή, σε παλιότερες εποχές είχαν μόνο κάποιοι προνομιούχοι. Στην εποχή μας, το προνόμιο αυτό το αποκτούν όλο και περισσότεροι άνθρωποι. Οι σύγχρονες συνθήκες και ανάγκες ζωής επιτρέπουν σε πολλούς ανθρώπους, ανεξάρτητα από την κοινωνική τους θέση και την επαγγελματική τους ιδιότητα, να προγραμματίζουν και να πραγματοποιούν ταξίδια όχι μόνο στο εσωτερικό της χώρας τους, αλλά και στο εξωτερικό.

2. Πρώτα οι Έλληνες αντιλήφθηκαν τη μορφωτική και ψυχαγωγική αξία του τουρισμού. Γνωστές, άλλωστε, είναι οι μετακινήσεις του Ηροδότου, του Σόλωνα, του Εκαταίου, του Πausανία, του Πλάτωνα και άλλων οι οποίοι έχουν περιηγηθεί πολλές χώρες, για να δουν και να γνωρίσουν νέους λαούς και τόπους. Τους παλαιότερους αυτούς περιηγητές διαδέχτηκαν ταξιδιώτες με πνευματική καλλιέργεια και οικονομική άνεση που επισκέπτονταν τόπους με πολιτιστικά ενδιαφέροντα. Σήμερα, ο τουρισμός έχει διαφοροποιηθεί, καθώς έχει σχεδόν εγκαταλειφθεί η πνευματική αναζήτηση και η αρχαιογνωσία ενώ προέχει η διασκέδαση και η χαλάρωση από τους έντονους ρυθμούς της ζωής.

3. Αιτίες:

- Ο εκσυγχρονισμός στα μέσα μετακίνησης και επικοινωνίας (συγκοινωνίες, οδικό δίκτυο, αεροδρόμια, λιμάνια)
- Το ανεπτυγμένο βιοτικό επίπεδο των ανθρώπων, η οικονομική εξέλιξη, τα επιδόματα αδείας, η θέσπιση του "κοινωνικού τουρισμού" και η συνακόλουθη αύξηση του ελεύθερου χρόνου (καθιέρωση πενθήμερου, αργίες, άδειες)
- Η ειρήνευση μεταξύ των κρατών και η πολιτική ομαλότητα (απουσία πολέμων και τρομοκρατικών ενεργειών)
- Ο σύγχρονος τρόπος ζωής, που κυριαρχείται από το άγχος, τη ρουτίνα, την ανία, ωθεί στην ανάγκη για φυγή από την πραγματικότητα, την αλλαγή παραστάσεων για αναζωογόνηση και ψυχική εκτόνωση.
- Η επιθυμία γνωριμίας και επαφής με άλλους λαούς για μορφωτικούς και πολιτιστικούς λόγους
- Η κατάργηση των συνόρων και η ενοποίηση της Ευρώπης έκαναν πιο εύκολη τη μετακίνηση των πολιτών.

- Κάτω από την καταλυτική επίδραση των Μ.Μ.Ε. και ιδιαίτερα της διαφήμισης ο επίδοξος ταξιδιώτης έχει πλέον άπειρες επιλογές.
- Ο υγιής ανταγωνισμός των τουριστικών επιχειρήσεων με τις παροχές και τα «πακέτα διακοπών» που προσφέρουν στους τουρίστες.
- Επαγγελματικές ανάγκες επιβάλλουν πολλές φορές τα ταξίδια.
- Η γλωσσομάθεια που διευκολύνει την επαφή του τουρίστα με άλλους λαούς.

4. Αποτελέσματα:

A. Θετικά:

- Ενισχύεται η οικονομική ζωή καθώς γίνονται αναπτυξιακά έργα (λιμάνια, αεροδρόμια, οδικό δίκτυο), εισρέει συνάλλαγμα, τονώνονται επιχειρηματικές δραστηριότητες με την ανάπτυξη της τουριστικής βιοτεχνίας και παρατηρείται περιφερειακή ανάπτυξη και αξιοποίηση των τουριστικών περιοχών.
- Δημιουργούνται επαγγελματικές διέξοδοι και θέσεις εργασίας σε ένα κύκλωμα επαγγελματιών (π.χ. ξενοδοχειακές μονάδες, ταξιδιωτικά γραφεία, ξεναγοί, καταστήματα) ενώ διατηρούνται παραδοσιακά επαγγέλματα, όπως αμαξάδες, αγγειοπλάστες, κλπ.
- Ορισμένες μορφές του, όπως ο σικοτουρισμός ή ο αγρο(το)τουρισμός σέβονται και προστατεύουν τη φύση.
- Προσφέρει ευρύτερη μόρφωση, άνοιγμα των πνευματικών οριζόντων, γνώση νέων τρόπων ζωής και σκέψης και συμβάλλει στην ανταλλαγή ιδεών.
- Ο τουρισμός συνιστά πραγματική ψυχαγωγία που κεντρίζει την ανθρώπινη ύπαρξη και συνδυάζει τη γνώση με τη διασκέδαση. Ο άνθρωπος ξεφεύγει από τη ρουτίνα που του προκαλεί η καθημερινότητα, ανανεώνεται ψυχικά και χαλαρώνει από τους έντονους ρυθμούς της ζωής.
- Αναβιώνει η παράδοση, προβάλλεται ο πολιτισμός της χώρας στο εξωτερικό, συντελεί στη διάδοση των ιδεών, την εξάπλωση της κουλτούρας και τις πολιτιστικές ανταλλαγές.
- Συντελεί στην επικοινωνία και τη γνωριμία ανθρώπων και λαών, στη διακρατική / διεθνιστική συνεργασία, στην επικράτηση πνεύματος ειρήνης και συνεργασίας μεταξύ των λαών, στην άρση των εθνικιστικών προκαταλήψεων και τον περιορισμό του ρατσισμού.

B. Αρνητικά:

Η απουσία προγραμματισμού, υπευθυνότητας και παιδείας σε συνδυασμό με την απληστία του Έλληνα για γρήγορο και εύκολο κέρδος, αλλά και η ιδιωτική πρωτοβουλία, που συχνά χαρακτηρίζεται από έλλειψη ιστορικής-πολιτιστικής ευαισθησίας και γνώσης συνετέλεσαν στη δημιουργία προβλημάτων:

- Επιπτώσεις στο φυσικό περιβάλλον: άναρχη και κακόγουστη δόμηση, ρύπανση, αποψίλωση δασικών περιοχών, βεβήλωση αρχαιολογικών χώρων, ελάττωση φυσικών πόρων.
- Ο τουρισμός αποτελεί επισφαλή οικονομική πηγή: η απουσία επαγγελματικής συνείδησης, η έλλειψη ποιότητας, οι ανεπαρκείς υπηρεσίες αλλά και δυσμενείς διεθνείς καταστάσεις (π.χ. τρομοκρατικές ενέργειες) μπορεί να οδηγήσουν σε συρρίκνωσή του με αλυσιδωτά οικονομικά προβλήματα, π.χ. ανεργία.

- Διάφορες μορφές μη ποιοτικού τουρισμού δημιουργούν προβλήματα στις τοπικές κοινωνίες με την αλλοίωση των ηθών κι εθίμων που προκαλούν, και την έξαρση φαινομένων κοινωνικής παθογένειας.

- Αύξηση του κόστους ζωής στις τουριστικές περιοχές.
- Η ξενομανία και ο δουλικός μιμητισμός επιτρέπουν σε ξένα ήθη κι έθιμα να εισβάλλουν αλλοτριώνοντας την εθνική φυσιογνωμία.

- Γλωσσική αλλοτρίωση, νόθευση της γλώσσας με ξένα στοιχεία (π.χ. ξενόγλωσσες επιγραφές)

- Η λαϊκή τέχνη εμπορευματοποιείται, βιομηχανοποιείται χάνοντας τη μοναδικότητα και την αυθεντικότητά της.

- Απληστία, κερδοσκοπία, εκμετάλλευση των τουριστών.
- Κόμπλεξ εθνικής κατωτερότητας έναντι των τουριστών.
- Ανταγωνισμός των κρατών για την προσέλκυση τουριστών: ερωτήματα προκαλούν οι πυρκαγιές, τρομοκρατικές ενέργειες, έκδοση ταξιδιωτικών οδηγιών, κλπ.

5. Προτάσεις υγιούς ανάπτυξης τουρισμού:

- Ορθή λειτουργία και κινητοποίηση της οργανωμένης πολιτείας με διαφήμιση της χώρας στο εσωτερικό και εξωτερικό, παροχή κινήτρων για δημιουργία επιχειρήσεων και υποδομών, κλπ.

- Έλεγχος στην τουριστική αγορά για ποιότητα παροχής υπηρεσιών (τουριστικές σχολές, διαρκής επιμόρφωση και εκπαίδευση, επαγγελματική κατάρτιση, κλπ.)

- Αξιοποίηση των αξιοθέατων και προβολή των αρχαιολογικών χώρων
- Ποιοτική και όχι ποσοτική ανάπτυξη του τουρισμού: στόχος πρέπει να είναι όχι περισσότεροι, αλλά εκλεκτότεροι τουρίστες. Σωτήρια οικονομική πηγή μπορεί ν' αναδειχθεί ο τουρισμός υψηλής εισοδηματικής τάξης

- Στήριξη εναλλακτικών μορφών τουρισμού.
- Ενίσχυση κοινωνικού τουρισμού
- Αποφυγή εκμετάλλευσης των τουριστών: καταγγελία και αυστηρές ποινές σε περιπτώσεις αισχροκέρδειας, που αποτελεί δυσφήμιση της χώρας στο εξωτερικό.

- Σεβασμός προς την παράδοση: αποφυγή της άκριτης ξενομανίας, διαφύλαξη εθνικής φυσιογνωμίας και προστασία πολιτικής και ιστορικής κληρονομιάς.

- Σεβασμός προς το περιβάλλον.
- Κάθε άτομο πρέπει να χαρακτηρίζεται από τουριστική συνείδηση, ευγένεια, φιλοξενία, σεβασμό και σοβαρότητα, ιδιαίτερα όσοι ασχολούνται με υπηρεσίες τουρισμού.

- Σεβασμός στον εσωτερικό τουρισμό: οι Έλληνες έχουν δικαίωμα να νιώθουν άνετα ταξιδεύοντας στη χώρα τους και όχι να δυσφορούν και να αισθάνονται ως ξένοι στον τόπο τους

ΕΠΙΛΟΓΟΣ:

Ο τουρισμός είναι αναμφισβήτητα πολύτιμη πηγή εσόδων για ιδιώτες και για κράτος. Αναμφισβήτητες είναι, όμως, και οι επικίνδυνες παρενέργειές του, ιδιαίτερα σε ό,τι αφορά την εθνική φυσιογνωμία και παράδοση. Για τούτο χρέος και συμ-

φέρων της πολιτείας και των πολιτών είναι να διαμορφώσουν όλους εκείνους τους όρους που απαιτούνται – προγραμματισμό, έλεγχο, παιδεία και κατάλληλη αγωγή – ώστε να περιοριστούν ή και να εκλείψουν τα αρνητικά αποτελέσματά του.

ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Κατά κοινή ομολογία, ο θερινός τουρισμός αποφέρει τα μεγαλύτερα κέρδη για τη χώρα μας. Εντούτοις ο τουρισμός μπορεί να επεκταθεί και με άλλες μορφές που εξασφαλίζουν οικονομική ανάπτυξη και σταθερότητα σ' αυτό τον εποχικό και ευπαθή τομέα της οικονομίας.

Αγροτουρισμός: αποτελεί μια οργανωμένη τουριστική δραστηριότητα κατά την οποία εξασφαλίζεται στους τουρίστες η δωρεάν διαμονή σε αγρόκτημα με αντάλλαγμα τη συμμετοχή τους σε αγροτικές δραστηριότητες.

Οικοτουρισμός: πρόκειται για μορφή τουρισμού που συνδυάζει τις διακοπές με τις οικολογικές δραστηριότητες.

Και οι δύο αυτές μορφές τουρισμού χαρακτηρίζονται από σεβασμός στον άνθρωπο και το περιβάλλον. Αναπτύσσονται σαφώς στην ύπαιθρο και παρέχουν υπηρεσίες όπως καταλύματα, διατροφή, πολιτισμικές και οικολογικές δραστηριότητες, πληροφορίες περιηγητών. Στην ουσία αποτελούν προσπάθειες να ενταχθούν οι αγροτικές κοινωνίες σε αναλογικότερο καταμερισμό του εθνικού τουριστικού εισοδήματος και έχουν ποικίλα οφέλη:

- Αναβίωση παραδοσιακών οικισμών
- Προβολή πολιτιστικής κληρονομιάς
- Ανάπτυξη υγιών ανθρώπινων σχέσεων μεταξύ τουριστών και ντόπιων
- Προστασία του φυσικού περιβάλλοντος
- Ευαισθητοποίηση σχετικά με την αξία της φύσης και τη σημασία των πόρων της
- Δημιουργία νέων θέσεων εργασίας
- Αξιοποίηση τοπικών αγροτικών προϊόντων.

Χειμερινός τουρισμός: πρόκειται για τον τουρισμό που αναπτύσσεται κυρίως σε ηπειρωτικές περιοχές.

Οφέλη:

- Προβολή του φυσικού περιβάλλοντος (ομορφιές της χώρας)
- Περιφερειακή ανάπτυξη και αξιοποίηση των ορεινών περιοχών
- Καταπολέμηση της αστυφιλίας
- Οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη
- Εξασφάλιση απασχόλησης για τους ντόπιους
- Εξανθρωπισμός σχέσεων τουριστών με τους ντόπιους
- Ο τουρίστας γίνεται περιηγητής και οδοιπόρος.

Αθλητικός τουρισμός: πρόκειται για τον τουρισμό που δημιουργείται με αφορμή σημαντικές αθλητικές διοργανώσεις (π.χ. Ολυμπιακοί Αγώνες, Παγκόσμια Πρωταθλήματα)

Οφέλη:

- Προβολή του αθλητικού ιδεώδους
- Καλλιέργεια διαχρονικών αξιών
- Επαφή, γνωριμία, επικοινωνία ανθρώπων και λαών

- Συναδέλφωση λαών, ειρηνική συνύπαρξη, άρση των προκαταλήψεων και των ρατσιστικών αντιλήψεων
- Οικονομική ανάπτυξη
- Νέες θέσεις εργασίας.

Εκπαιδευτικός τουρισμός: πρόκειται για τον τουρισμό που δημιουργείται από τις εκδρομές των σχολείων στο εσωτερικό ή το εξωτερικό

Οφέλη:

- Παιδαγωγική και μορφωτική σημασία
- Οι μαθητές γίνονται κοινωνοί της πολιτιστικής κληρονομιάς και μινούνται στην κουλτούρα των λαών
- Ενδυνάμωση πατριωτισμού
- Ομαλή κοινωνικοποίηση
- Ανάπτυξη ιδιαίτερων σχέσεων μεταξύ των μαθητών και με τους καθηγητές τους
- Αναζωογόνηση πνεύματος και ψυχής και απομάκρυνση από τη σχολική ρουτίνα
- Αλλαγή παραστάσεων και μείωση του άγχους που προκαλεί η εντατικοποίηση της σχολικής ζωής
- Συναδέλφωση λαών, ειρηνική συνύπαρξη, άρση των προκαταλήψεων και των ρατσιστικών αντιλήψεων
- Επαφή με τη φύση
- Γλωσσομάθεια
- Νέες θέσεις εργασίας, τόνωση τουριστικής κίνησης, ιδιαίτερα σε περιόδους «νεκρές».

Η διαφορά του περιηγητή από τον τουρίστα

Ανάμεσα στον περιηγητή και τον τουρίστα υπάρχουν ουσιώδεις διαφορές οι οποίες έχουν σχέση κυρίως με το σκοπό για τον οποίο καθένας από τους δύο ταξιδεύει. Στόχος του περιηγητή είναι η γνώση. Ο περιηγητής είναι, συνήθως, άνθρωπος καλλιεργημένος, με πνευματικά ενδιαφέροντα και θεωρεί τα ταξίδια ευκαιρία να αποκτήσει γνώσεις και πνευματικές εμπειρίες. Γι' αυτό επισκέπτεται, παραμένει κι εξερευνά τόπους ιστορικούς, χώρους ιερούς, με καλλιτεχνικά ενδιαφέροντα (μνημεία). Είναι τόσο ισχυρή η έφεσή του να επισκεφθεί τους τόπους αυτούς, ώστε προσδίδει στα ταξίδια του προσκυνηματικό χαρακτήρα. Σε παλιότερες, μάλιστα, εποχές, όταν τα ταξίδια, λόγω αντικειμενικών δυσκολιών, ήταν πολυδάπανα και επικίνδυνα, δε δίσταζε να ξοδέψει μεγάλα ποσά, να αναλάβει τον κίνδυνο και να υποστεί τις ταλαιπωρίες που του επιφύλασσαν τα ταξίδια σε μακρινές χώρες, για να πραγματοποιήσει το όνειρό του να τις επισκεφθεί.

Απεναντίας, οι τουρίστες ταξιδεύουν μαζικά και αποτελούν όχλο, καθώς συμμετέχουν σε μεγάλες ομάδες που κινούνται οργανωμένα και άβουλα. Ταξιδεύουν λιγότερο από περιέργεια να γνωρίσουν και περισσότερο για να αποδράσουν από την ανούσια και πληκτική ζωή τους. Σκοπός του ταξιδιού τους είναι κυρίως οι αισθησιακές απολαύσεις. Γι' αυτό κατευθύνονται σε τόπους που ανήκουν σε αυτό που ονομάζεται «περιφέρεια της απόλαυσης», δηλαδή σε χώρες που προσφέρουν ό,τι αναζητούν οι τουρίστες: ήλιο, ακτή, έρωτα, θάλασσα. Η σχέση τους με τον τόπο και τους ανθρώπους που επισκέπτονται είναι επιφανειακή, λείπει η πνευματική

μέθεξη. Τα ταξίδια θεωρούνται από τους τουρίστες μέσο κοινωνικής διάκρισης και κοινωνικής ανόδου. Γι' αυτό ταξιδεύοντας ικανοποιούν τη ματαιοδοξία τους για προβολή και επίδειξη. Εξάλλου, σε πολλές περιπτώσεις επισκέπτονται ξένες χώρες από μιμητισμό.

Διαγραμματικά:

Ο περιηγητής:

- Πραγματοποιεί ουσιαστική προσέγγιση των τόπων που επισκέπτεται με βάση τα ενδιαφέροντά του και έρχεται σ' επαφή με τη φύση
- Διέπεται από στοχαστική διάθεση, επιδιώκει ευρύτερη μόρφωση και διεύρυνση των πνευματικών του οριζόντων
- Στοχεύει στην αναζωογόνηση και την ανανέωση δυνάμεων
- Αντιλαμβάνεται το ταξίδι ως εμπειρία ζωής

Ο τουρίστας:

- Πραγματοποιεί επιφανειακή προσέγγιση του τόπου που επισκέπτεται καθώς ο προορισμός και το πρόγραμμα, συνήθως, δεν αποτελούν προσωπική του επιλογή.
- Επιδιώκει την ανεμελιά, τη διασκέδαση, το ξεφάντωμα
- Ο νεοπλουτισμός ή ο μιμητισμός τον παρασύρουν σε επίδειξη και σπατάλη. Προβάλλει μια κοινωνική και οικονομική ταυτότητα μέσω των διακοπών που επιλέγει.

Απόψεις:

« Η διαφορά του τουρίστα από τον παλαιό ταξιδιώτη δεν είναι μονάχα ότι ανήκει σε μεγάλες ομάδες που κινούνται 'οργανωμένα' και άβουλα· η διαφορά βρίσκεται στη στάση του απέναντι στον τόπο που επισκέπτεται και στο λαό που κατοικεί την περιοχή με τουριστικό ενδιαφέρον. Ο σύγχρονος τουρίστας θεάται τους χώρους και τους ανθρώπους της ξένης χώρας που επισκέπτεται με την όραση του θεατή μιας θεατρικής σκηνής, άλλοτε θαμπωμένος, άλλοτε αδιάφορος, άλλοτε γοητευμένος και άλλοτε αγανακτισμένος, ποτέ όμως με την πνευματική εκείνη μέθεξη που θα επέτρεπε να ζήσει μέσα σ' αυτούς τους χώρους αληθινά και να συζητήσει με τους γηγενείς κατοίκους που θα μπορούσαν να του μεταδώσουν το πνεύμα και των κτισμάτων αλλά και των φυσικών ακόμα πραγμάτων, μιας ρεματιάς λ.χ. ή μιας ακρογιαλιάς.»

Μανόλης Ανδρόνικος

« Ο τουρίστας ταξιδεύει από τόπο σε τόπο με την απληστία να κορέσει το κενό που του προκαλεί η καθημερινή του ζωή, άμοιρη τις πιο πολλές φορές από μόνιμα και ουσιαστικά ενδιαφέροντα. Θέλει να δει αξιοθέατα και να βρεθεί σε χώρες εξωτικές ή να απολαύσει σε μιαν άλλη βαθμίδα ή έστω και σε μιαν άλλη ποιότητα τις αισθησιακές ηδονές που μπορεί να του προσφέρει η οικονομική του δυνατότητα.»

Μανόλης Ανδρόνικος

«Στη σημερινή κινητικότητα των λαών ο τουρισμός αποκτά για την Ευρώπη μια νέα διάσταση, πέρα από το συμβατικό περιεχόμενό του ως πηγής εθνικού εισοδήματος για τις ελκυστικές τουριστικά χώρες και ως αγαθού ποιότητας ζωής για τους τουρίστες. Αποτελεί μια ευκαιρία προσέγγισης των κατοίκων της Ευρώπης, καθώς και των κοινωνιών που αναπτύσσονται στα πλαίσια της Ευρώπης, αλλά με διαφορετικές πολιτισμικές και θρησκευτικές παραδόσεις.»

Χρυσάνθη Λαΐου – Αντωνίου

30 ΓΕΛ Ν ΣΜΥΡΝΗΣ